

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Dei æternitas de fide est, recteque à Boëtio definitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

QVÆSTIO IV.

De Dei æternitate.

DOSTREMVM ex attributis Dei negatiuis definitione à nobis numeratum est Dei æternitas: quod nihil differt ab immortalitate: est enim omni-
moda negatio finis in duratione, tam à parte ante, quam à parte post, siue indefectibilitas Dei in sua entitate & essentia tam de præterito, quam de futuro.

CERTAMEN I.

Dei æternitas de fide est, recteque ab
Boetio definitur.

1. Dei æternitatem videtur negasse Aureolus apud Capreolum in 1. d. 9. art. 2. argum. loci 4. asserens durationem omnem necessario successivam esse, ac proinde in Deo nullam esse durationem. Sed tamen ex his locum inferitur Aureolum in Dei æternitate, sicuti, & successivitate & rationem durationis negasse, secus Deo æternitatem, quam apud eundem ibidem argum. 1. quinti ordinis admittit expresse, atque ab attributo immutabilitatis metaphysice differe docet. Nihil ergo contra dogma catholicum de Dei æternitate in subtilissimi Cardinalis doctrina suspicari licebit. Dei autem æternitas (quidquid ea sit de quo statim) de fide est. Ad Roman. 6. *Secundum præceptum æterni Dei.* Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata sum.* Eccles. 18. *Qui viuunt in æternum.* Licet enim his sola æternitas à parte post, vel à parte ante significari videatur, dum ab æterno, vel in æternum esse, ac viuere dicitur Deus: aut dum verba sum, & viuere de præfenti adhibetur, æternitas Dei significatur, in qua sola præterita, & futura duratio præfenti coniungitur, vt mox dicemus. Eadem etiam veritas illis Danielis: *antiquus dierum*, quæ de Deo dicitur continetur. Diebus enim antiqui plures fuerunt, autem antiquus solus Deus est, cuius duratio, seu æternitas dierum antiquissima dies, omnes dies, & omnes durationes præcedens, cunctique, siue sui successione, succedens, vt Dionys. de diuin. nom. c. 10, ac Patres frequentius loquuntur.

2. Denique id ipsum expresse continetur Isai. 41. vbi habetur: *Deus sempiternus Dominus.* Licet autem Richard. Victorin. 2. de Trinit. sempiternum, non idem quod æternum significare velit, & id quidem ex August. q. 19. ex octoginta tribus: quia æternitas, seu æternum præter negationem initij, & finis permanendi dicat immutabilitatem; verius tamen est idem vtutemque significare, vt ex nomine ipso ostendit Isidor. 7. etymolog. c. 1. Idem enim est sempiternum, ac semper æternus: quo sane Dei æternitas, quæ tota simul, ac semper est, amplius explicatur per ordinem ad extrinsecam omnem creatam durationem possibilem: in eandem veritatem de Dei æternitate Patres in id Exodi: *Ego sum, qui sum, & qui est misit me ad vos.* vniuersim constringunt, ac passim locis hic recitatis, definitaque ab Innocentio III. c. *Damnatus* de Summa Trinit. Est autem hic aduertendum æternitatem, & æternum, quæ de Deo dicuntur in scripturis, Patribus, & Theologis omnibus, atque ab Innocentio citato loco definiuntur, propriissime, atque strictissime vsurpari. Laxius enim tam creata plura, quæ permanentia suæque durationis finem non habebunt æterna vocantur, vt Angelij, rationales animi, gloria, & damnatorum pænæ: licet æterna absolute & simpliciter non sint, cum à parte ante suæ existentia, & durationis initium habuerint. Quin, & ea, quæ tempore incipiunt, temporeque longissimo permanent, nec nisi indeterminato, vel etiam determinato, distantissimo tamen, desinent, æterna etiam dicuntur; non solum vulgo, sed & frequenti scripturæ phrasi,

vt obseruauit Dionys. supra August. q. 31. in Genes. & 43. in Exod. Gregor. 16. Moral. cap. 121. sed hæc laxius, & improprie æterna dicuntur, nec sunt eiusdem rationis cum æterno, seu æternitate propriissimis, quæ hic dicuntur, atque statuuntur de Deo.

3. Hanc autem Dei æternitatem, quæ sola strictè dicta æternitas est, vt iam aperit ostendam exactissime definiuit Boetius 5. de consolat. profa 6. cunctis Philosophis, & Theologis consentientibus his verbis: *Interminabilis vita tota simul, ac perfecta possessio.* Per primas particulas exprimitur esse durationem in esse, ac vita, quæ sine, & principio durandi caret. Per illa vero: *tota simul* in ea duratione, nec partes vllas, nec successione esse, imo nec dari posse explicatur. Quare, sicut per primas ab omni finita duratione, per secundas ab omni duratione successiva secernitur, quæ tota simul esse non potest. Inde vero inter Dei æternitatem, & durationes omnes creatas, etiam si æterna, siue potius ex æternitate, ac per æternitatem esse ex eis aliqua possit, discrimen aliud subiicitur, satis à Patribus notatum. Quod scilicet in his heri, & cras, ac proinde, & præteritum, & futurum habeant locum; secus in Dei æternitate, quæ, cum simul tota sit, tota semper est præfens, ac proinde hodie perpetuum est. Quæ de re docte Plato in Timæo. *Erat, & erit, quæ nostri temporis species sunt, non recte æterna substantia assignamus.* Dicimus enim de illa est, & erat, & erit; sed re vera solum esse competit. Videantur Dionys. c. 5. & 10. de diuin. nom. August. 12. de ciuit. c. 15. com. 2. in Psal. 101. ad id: *In generationem, & generationem.* Et in Psal. 2. in id: *Ego hodie genui te.* 1. Confess. c. 6. & 5. de Trinit. c. 1. & 2. de vera & falsa relig. c. 49. & q. 19. ex 83. Nazian. orat. 42. 2. in Pasch. Euieb. 11. de præparat. c. 7. Greg. 16. Moral. c. 21. Bernar. serm. 80. in Cantica, tamque huiusmodi Patres reliqui vbiuis verba Psalmi secundi, & Exodi recitata exponunt.

4. Verbo autem illo *perfecta* multum emphasis, & mysterij contineri Soarius contendit, vt iam refram. Ego vero id solum ea particula explicari reor: nimirum, possessionem illam interminabilis vitæ, ac totam simul in Deo actualement, imo actualissimam esse: cui nimirum proinde nihil potentialitatis ad vllam sui actualitatem pro signo, adhuc metaphysice, posteriori habendam competit; sed ea sit, cui e conceptu suo actualitas durandi summa conueniat, nec sola possibilitate, potentia, iure aut possessionis actualis radice consistat. Soarius vero d. 50. metaph. sect. 3. n. 6. *perfecta* voce significari contendit quod non solum in esse Dei, sed in omnibus eius actibus, operationibus, perfectionibusque intrinsecis tota simul, ac sine successione sit duratio, vt docet S. Thom. 1. p. q. 10. art. 5. Verum, licet ita in Dei æternitate res habeat, non tamen ea particula explicatur, neque explicari oportuit in definitione. Cum enim physice, & realiter omnia in Deo idem omnino sint, cum eius esse, & vita: neque reliqua esse aliud, aut existentiam, adhuc metaphysice, habeant, quam essentia, qua identitatis physica iure, & sunt, & existunt adiectiue metaphysice, vt de proprietatibus personalibus ostendebamus controuersi, de Trinit. d. 7. q. 1. per totam. Eo ipso quod de diuino esse actualis, & perfecta possessio interminabilis dicitur, de attributis, actibusque internis diuinis omnibus, quatenus sunt, sufficiens dicitur: ac præterea actualis possessio attributorum ad aliam lineam, quam durationis formaliter spectat nec cit in æternitate memoranda.

5. Maiori hic labore, quam fructu, ab scholasticis disputatur, an æternitatis essentia, & nomen reale solummodo contineat, aut significet: an aliquid etiam rationis: quidam sola formalitate reali obiectum æternitatis, & ipsius nominis coacti contendunt. Alij vero aliquid etiam rationis imbibere aiunt. Atque ex his alijs docent imbibi rationem mensuræ durationis, siue actiue ipsius esse Dei, vel rerum etiam omnium creaturarum, siue passiuæ, in quo mensuræ ratio, quæ rationis relatio est, necessario includitur. Sed tamen licet actualis commentatio rationis nostræ opus sit; aptitudinalis, quæ in rebus ipsis est, rationis opus, & relatio non est, sed mensuræ, ac mensurati intrinseca realis magnitudo, siue discreta, siue continua extensiuæ in ordine ad spatium locale, vel durationis. Insuper neque actiua mensura durationis diuini esse

esse potest esse aternitas, quæ ipsa duratio esse diuini est: quare, nisi sui ipsius mensura sit (quod implicat) durationis diuini esse nequit esse mensura. Sed neque ipsius diuini esse est mensura, sed forma. Nec magis potest esse mensura aliarum durationum creaturarum: quia omnes infinitè excedit, ac nulli potest aptari, nisi forte in eo sensu, quo Aristoteles mensurarum species enumerans 10. metaph. c. 2. & 3. Primum in vnoquoque genere reliquorum generis eiusdem mensuram esse dixit. Hoc autem mensura genus respectu creatorum diuinis omnibus commune est. Tandem mensura passiva nequit esse aternitatis ratio, & essentia. Ex dictis enim satis constat eius mensuram actiuam, neque in Deo, neque in creaturis posse repetiri.

6. Licet autem certa hæc sint, ac proinde de aternitatis, etiam eo nomine significata; conceptu rationem mensuræ siue actiue, siue passiuæ non esse, neque ex ea parte relationem rationis includere (id quod fuisse ostendunt Gabr. in 2. d. 2. q. 1. art. 3. dub. 1. circa med. Okam. q. 13. sub init. Durand. in 1. d. 19. q. 2. art. 1. Vazq. 1. p. d. 31. c. 6. Soar. d. 50. mer. sect. 4. a. n. 3.) Vazq. tamen ibi, §. *Tertia pars nostræ opinionis*. Aliiter in aternitate, vt eo nomine significata, aliquid rationis includit nimirum negationem mensuræ, quæ rationis quidem est, cum mensura actualis, cuius negatio est, sit rationis nostræ opus. Sed in primis negatio mensuræ, quæ in aternitate est, posterius quid est interminabilitate, seu negatione initij, & finis durationis Dei, quæ nomine aternitatis, ac definitione eius à Boetio data ea particula *interminabilis* significatur: quare neque aternitatis nomine ea mensura negatio significatur; sed solum infinitas durationis illius, ad quam negatio mensuræ metaphysicè conuenit. Secundo negatio mensuræ, nescio quo pacto rationis sit: ex eo enim, quod relatio mensuræ rationis sit, non recte inferatur eius negationem rationis esse debere, nisi quatenus à nobis concipitur: nam reuera, quicquid reale est negatio entis cuiusvis rationis est. Quod autem, vt à nobis concipitur in Deo negatio illius entis rationis, quod in mensura actuali est, ens rationis sit, id quidem ex parte modi cognoscendi, non autem ex parte rei obiectæ se tenet: sicque negatio principij, & finis, quæ aternitate significatur, ens rationis dici debet: quia, cum reuera positiua aternitatis entitas sit, tamen, vt negatiua à nobis concipitur, & significatur; & tamen nihil rationis in eo includi fateatur. Vazq. ibidem: quia id totum non ex parte rei obiectæ, sed ex parte solum nostri modi concipiendi se tenet.

7. Verius igitur est in aternitate, etiam vt eo nomine significata, nihil rationis ex parte obiecti includi, vt docent S. Thom. 1. p. q. 10. art. 1. Etsi enim dicat consistere in apprehensione vniformitatis eius, quod est extra motum, seu successione, non quidem apprehensionem ad aternitatis essentiam, & rem ex parte obiecti apprehensam spectare voluit, sed solum eius obiectum. Consensit Caietan. ibi in reali illa vniformitate essentia diuina, seu diuini esse essentiam aternitatis, hoc etiam nomine significata, totum obiectum illius conceptum constituens: qui quidem ille ipse est, quem definitione Boetij explicauimus. Nec plura de mente Caietani indaganda, de qua multa alij superflue. Est etiam sententia Scoti quodlibet. 6. & Soar. d. 50. mer. sect. 4. n. 12. quare recte negatione essentiali successione, & termini vtriusque explicata illis verbis: *Interminabilis, ac tota simul*, à nobis concipitur aternitas, & explicatur. Quid autem positiuum illud, quod eis negationibus à nobis concipitur tandem sit, inquit solet: sed inquitur quod nequit explicari, nisi ad negationes recurratur, quibus nobis innotet, quid sit totam suam durationem infinitam Deum simul, atque indiuisibiliter habere: conare autem, quid sit totum simul durationis atque infinitudinem hanc sine negationibus prefatis explicare, & nusquam aliter poteris.

8. Naturalibus rationibus ita explicata aternitas Dei demonstrari facile potest. Primo quidem ex predicato entis à se, ex quo reliqua Dei attributa, eorumque infinitas demonstrantur. Etenim, quod à se est, non solum esse ab alio nequit recipere, sed neque durare: ergo quemadmodum ex hoc predicato esse illimitatum, reliquaque attributa, & predicata debet necessariò habere, ita etiam

necessariò, & durare illimitatum debet habere: imò & totam sui esse durationem habere simul, ac siue successione vlla necessariò debet. Cum enim à se sit, atque omnia habeat, tempus, sed durationis successione, vt aliquid habeat durationis expectare nequit: ac proinde, vbi primum est, totam sui esse durationem intrinsecam necessariò habebit. Confirmatur, ac declaratur ratio: quia nil amplius habere potest vnde durare potest euincitur: quam habet vbi primum est: ergo vbi primum est, totam habet durationem intrinsecam infinitam & simul. Secundo demonstratur ex predicato immutabilitatis Dei, si enim duratio intrinseca Dei, atque diuini esse successione haberet, nec esset tota simul, & infinita, mutari intrinsecè Deus posset. Tercio probatur ex infinitate, quam è conceptu suo etiam metaphysico quoduis predicatum diuinum habet, in qua clauditur successione, & finitatis negatio in duratione diuina, vt patet. Si vel enim finita, vel non tota simul, duratio diuina foret in suo conceptu non clauderet infinitatem. Quarto demum ex physica Dei vnitatem, ac simplicitate summa, quæ talis non esset, si intrinseca eius duratio diuisibilis, ac finita foret. Item successiuium, & finitum cum esse Dei infinito, ac non successiuium identificari realiter nequit.

CERTAMEN II.

Aternitas propria Dei est, atque speciale eius attributum.

1. **C**onclusio, quam præfixus continet titulus ea est. Aternitatem propriam Dei esse, ita vt creatam, seu creaturæ aternitatem propriam dari repugnet. Etsi autem conclusio hæc valde diuersa ab ea, quod scilicet Dei aternitate creatura aternari nequeat: sicut neque vllius alterius predicati diuini effectum formalem vnoius realis beneficio participare: vt vniuersim d. 3. q. vlt. sine docuimus, ostendimusque controuersi, de Incarnat. In hac autem conclusionem solum asseritur nullam durationem creatam aternarietatem strictam esse posse: ac proinde aternitatem propriam, & rigide dictam solum Dei propriam esse, nec posse durationi alteri à diuina conuenire. Hoc tanquam dogma tradit Fulgent. de fide ad Petr. cap. 6. his verbis: *Firmissime tene, & nullatenus dubites: solum Deum aternum, & incommunicabilem* (creaturis, quæ aternam) esse id quod docet Plates Pl. 101. illis verbis. *Ipsæ peribunt, & tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiunt.* Scilicet de possibili: quare inde Paulus ad Hebraeos 1. Filij diuinitatem probat, quia ita durat. Lessius noster: quia duratio creaturæ ab aeterno pugnare cum predicato creaturæ de cuius ratione est initium habere: quam rationem recitat ex Augustino 12. de ciuit. c. 15. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Ambros. 6. exhamer c. 1. Basil. 2. contra Eunom. vbi eo probat Filium Dei creaturam non esse, quia aternus est: atque eiusdem amentia sit creaturæ aternitatem, siue ab aeterno durationem concedere, atque Deo illam negare: & ex Damasc. 1. de fide c. 8. Vnde Graeci Patres communiter, & August. 7. contra Felician. creationem productionem rei ex non esse ad esse definiunt. Si autem non esse creaturæ ad sui esse necessariò præcedit, aternitate præcedit: ac proinde nonnisi in tempore, potest incipere creatura. Vt autem breuiter in testimoniis Patrum nihil esse momenti pro hac opinione ostendamus vno verbo eos de non esse, non de facto, sed de possibili altimo locutos: cum enim creata omnia contingentia sint, eorum esse, & sui non esse apta nata sunt procedere, atque eorum esse, sui non esse succedere: quare & successione, seu esse ad sui negationem, & negationis ad suum esse, si, vt potest, deficiat, possunt admittere. Secundo citati Patres aliquid de creaturis, vt de facto existere, loquuntur, ac de creatione, quæ de facto fuit.

2. Hæc tamen omnia nec satis firma sunt, neque ad conclusionem nostram necessaria: non quidem firma factis: quia licet creatura ens ab alio, ac non esse essentia sua sit: quare, & initium sui esse necessario ordine causas